

ROBERT SMETANA - MUZIKOLOG S FOTOAPARÁTEM

Nová výstava v dačickém muzeu nám od 21. února představí dílo významného velkolhoteckého rodáka universitního profesora PhDr. Roberta Smetany, Dr.Sc. Bude patřit do okruhu výstav, které by nám měly připomenout významné osobnosti regionu, ve kterém žijeme. Podnětem k této výstavě byl nálezný asi padesátí fotografických portrétů zpěváků z Velké Lhoty a sousedních lokalit ve fotoarchivu Etnografického ústavu Moravského zemského muzea v Brně. Pocházejí z fotoaparátu Roberta Smetany. Materiál zde objevila PhDr. Helena Beránková, pracovnice ústavu, od níž dále vzešel podnět k uspořádání naší výstavy. A tuto myšlenku nám do Dačic tlumočil pan profesor PhDr. Josef Kovalčuk, prorektor brněnské Janáčkovy akademie múzických umění (JAMU), zeť Roberta Smetany.

Na výstavě budou k vidění kromě těchto portrétů originální Smetanovy zápisy lidových písní a další materiál z fondu Etnologického ústavu České akademie i ze soukromé sbírky paní Kovalčukové, dcery Roberta Smetany.

Kdo byl Robert Smetana?

Muzikolog prof. PhDr. Robert Smetana, Dr.Sc. se narodil 29. 8. 1904 ve Vídni. Jeho rodiče pocházeli z Velké Lhoty a Šachu na Dačicku. Po vzniku Československé republiky se vrátili a zakoupili chalupu v malé osadě Poldovka u Velké Lhoty. Ta se stala místem, kam se Robert Smetana po celý svůj život vracel. Po středoškolských studiích ve Vídni, Olomouci, Praze a Brně se zapsal na Masarykovu univerzitu v Brně, nejprve na přírodovědeckou fakultu, kterou po roce vyměnil za fakultu filosofickou, kde vystudoval hudební vědu u profesora Vladimíra Helferta. Doktorát získal r. 1934 na základě disertace O melodických idiotismech v lidovém zpěvu evangelíků velkolhotských. Vedle toho zároveň vystudoval na brněnské konzervatoři skladbu a hru na hoboj, klavír a tympány. Po skončení studia pracoval v Hudebním archivu Zemského muzea v Brně (1922-1933), kde pořídil zejména soupis hudebních památek premonstrátského kláštera v Nové Říši. Dále působil jako stipendista v brněnské pobočce Státního ústavu pro lidovou píseň. Posléze trvale zakotvil v Olomouci. Od r. 1945 se podílel spolu s J. L. Fischerem na obnově tamější univerzity, kde vybudoval a řídil Ústav pro hudební vědu a výchovu a kde působil dlouhá léta jako univerzitní profesor.

Jeho hlavním pracovním oborem a zájmem byla česká lidová a zlidovělá píseň. Zájem o tento typ písní přivedl Smetanu v r. 1936 do styku s literárním kritikem Bedřichem Václavkem. Jejich kontakt pokračoval i za okupace, kdy se Václavek musel před nacisty skrývat. Výsledkem jejich vzájemné spolupráce byly knihy České písně kramářské (Praha 1937, 1949) a Český národní zpěvník (1940, 1949). Obě díla položila základ k vědeckému výzkumu kramářské písňové tvorby a k realistickému nazírání na písňový repertoár české společnosti 19. stol. Obě díla jsou trvalým vkladem pro českou muzikologii. Zároveň se Smetana zasloužil o to, že celkem dvakrát vyšla monumentální Sušilova sbírka Moravských národních písní (1941, 1951). Postupně vycházela i řada jeho prací o významu Smetany, Dvořáka, Janáčka, Mozarta, Schuberta, Václavka a další díla zabývající se speciálními otázkami z oboru hudební vědy. Byl znalcem díla Leoše Janáčka, záhy pochopil jeho význam. Zajišťoval jeho pozůstalost a na základě přátelství s paní Zdeňkou Janáčkovou vznikla i Smetanova knížka o Leoši Janáčkově.

V r. 1960 zorganizoval v Olomouci konferenci s názvem Václavka Olomouc. Pod tímto titulem se obdobné konference konaly řadu let. Zároveň byl vynikajícím fotografem uměleckých památek. Z jeho pera vzešel výborný a spolehlivý průvodce po památkách Olomouce. V sedmdesátých letech napsal řadu vzpomínek na osobnosti brněnského a olomouckého hudebního a kulturního života: L. Janáčka, R. Firkušného, B. Václavka, G. Černušáka, T. Schaefera, S. Součka, I. Váni Psoty atd. Tyto

vzpomínky byly částečně publikovány časopisecky, jiné otištěny zatím nebyly. Robert Smetana zemřel v Brně 7. října 1988. Je pochován ve Velké Lhotě.

V Dačickém vlastivědném sborníku IV/2007 vyšel i Smetanův příspěvek Svatba na Velkolhotecku. Ta se stala předlohou divadelního představení ve Velké Lhotě (21. 6. 2008), které tehdy připravil se svými studenty prof. PhDr. Josef Kovalčuk (5. 8. 1948 – 30. 6. 2018).

Výstava „Muzikolog s fotoaparátem“ zahrnuje 31 černobílých fotoportrétů lidových zpěváků z Velké Lhoty a okolí, tak jak je zachytil v běžném pracovním dění i vesměs pracovním oděvu Robert Smetana, který kromě toho, že byl sběratelem lidových písní, byl také vášnivým fotografem. Z fotografií lze také usoudit, že měl Smetana se svými zpěváky dobrý vztah, ochotně a přirozeně mu pózovali.

Fotografie jsou krásným dokumentem života lidí na Velkolhotecku ve 30. letech minulého století. Smetana na základě tehdejších záznamů lidových písní napsal svou disertační práci.

Negativy jeho fotografií byly léta uloženy v archivu Etnografického ústavu Moravského zemského muzea a díky kurátorce sbírky fotografií PhDr. Heleny Beránkové spatřily světlo světa v této podobě a jsou poprvé veřejně vystaveny.

Výstava je zároveň doplněna notovými záznamy písní.

V letošním roce si připomínáme 115 let od narození profesora Roberta Smetany.

Slavnostní zahájení výstavy proběhlo v Městském muzeu a galerii v Dačicích ve čtvrtek 21. února v 17 hodin.

Vernisáže se zúčastnili členové jeho rodiny, v obdivuhodném věku 96 let a v plné svěžesti paní Miloslava Smetanová, manželka a dále dcera i vnuk Roberta Smetany.

Přítomny byla zástupkyně Moravského zemského muzea PhDr. Hana Dvořáková, ředitelka Historického muzea, dále PhDr. Jana Pospíšilová, vedoucí brněnského pracoviště Etnologického ústavu AV ČR a PhDr. Helena Beránková, autorka výstavy.

A když se výstava týká lidových písní, tak tyto na vernisáži zazněly v podání zpěvaček Terezy Kolářkové a Natálie Pelcové.

A co bylo skutečně krásné, tak to byla velká návštěva vernisáže, na kterou snad přišli všichni Lhoťáci, vždyť na fotografiích poznávali své předky, babičky, dědečky i tatínky.

Městské muzeum a galerie Dačice,
Moravské zemské muzeum
a Etnologický ústav AV ČR, v. v. i.

Vás zvou na výstavu

ROBERT SMETANA

muzikolog s fotoaparátem

Portréty lidových zpěváků z Velké Lhoty
a okolí ze třicátých let 20. století

Slavnostní zahájení ve čtvrtek 21. února 2019 v 17 hodin

21. února – 24. března 2019

Výstavní prostory MMaG Dačice

Otevřeno: úterý–pátek 9–12, 13–16
a neděle 13–16 hod.